

XVI. Trestní právo důchodkové.

Pro náhradu škody platí tato pravidla :

1. Jestliže přestupkem vedle obehití poplatku státní pokladně neb osobě třetí byla způsobena škoda, přísluší poškozenému nárok na náhradu škody podle práva občanského (§ 80 tr. z. důch.).

2. Poněvadž řízení ohledně zjištění skutkového podkladu pro rozměření daní důležitého v případě přestupku důchodkového není upraveno žádnou určitou normou, jest ovšem vždy a v každém případě přípustno, pro administrativní nález o náhradě daní užití výsledku vyšetřování důchodkového a to i v tom případě, jestliže ku vynesení rozsudku dle trestního zákona důchodkového ani nedošlo; pro administrativní úřad platí tu pak zásada volného uvažování důkazu (nál. spr. soud. dv. z 20. května 1884 č. 944, sb »Budwinski« č. 2133).

3. Jestliže by někdo v trestním řízení důchodkovém vinou některého státního organu, úřadu neb jednotlivého úředníka neb zřízence utrpěl na svém májetku neb na svém právu zástavním protiprávního poškození, neb pokud by vinou osoby třetí bylo mu zamezeno uhájiti své právo vlastnické neb zástavní neb vrácení věci či její ceny, má právo své dotýčné nároky na náhradu škody zákonnou cestou hájiti (§ 168 tr. z. důch.).

4. Každý úředník neb zřízenec jest zodpověden za jakékoli přestoupením úřední povinnosti způsobené porušení práva a nároky sem spadající jest projednávat u onoho administrativního úřadu, jemuž dotýčný úředník neb zřízenec jest podřízen (dv. d. ze dne 14. března 1806, sb. z. s. č. 758 a čl. 12 st. zákl. z. ze dne 21. prosince 1867 ř. z. č. 145).

5. I obviněný neb zavázaný mohou, myslí-li, že vinou některého státního organu, úřadu, úředníka neb jiné osoby protiprávně byli poškozeni, dotýčné nároky na náhradu ku platnosti přivesti (§ 884 tr. z. důch.).

Literatura: dv. rada prof. Dr. Ant. Randa, O závazcích k náhradě škody z činů nedovolených, Praha, 1891, 5. vyd

Náhrada škody (v právu trestním).

I. Část všeobecná.

Ze spáchání trestného činu vzniká netoliko veřejnoprávní nárok na potrestání vinníka, nýbrž mohou vzejíti z tohoto jednání též soukromoprávní nároky pro poškozeného, jichž provedení před civilní soud by náleželo. Poněvadž však soudce trestní zhusta na základě řízení trestního může nalézt s úplnou jistotou i o existenci a objemu těchto soukromoprávních nároků, poskytuje rakouské řízení trestní podle zásady již ve dřívější rakouské legislaci platné poškozenému právo, aby se připojil za účelem provedení svých soukromoprávních nároků k řízení trestnímu (viz čl. Účastník soukromý) a zavazuje pro tento případ soudce trestního, aby za jistých podmínek i o těchto soukromoprávních nárocích poškozeného rozhodl (§§ 4, 366 tr. ř. — řízení adhaesní).

Zákon jde však ještě dále; zavazujeť trestní soud, aby, je-li pochybno, zda poškozený ví o zavedení trestního řízení ve věci té, jej o tom zpravil, a ukládá mu také za povinnost, aby ještě před tím, dokud se poškozený k trestnímu řízení nepřipojil, ač-li ovšem se tento práva toho výslovně nezřekl, ku rozhodnutí o soukromoprávních nárocích přípravy činil.

II. Zásady.

1. Soud má na škodu, trestním činem povstalou a na ostatní pro soukromoprávní následky důležité vedlejší okolnosti bráti ohled z úř e d n í

povinnosti (§ 365 tr. ř.) a má již průběhem přípravného řízení učiniti veškerá opatření, aby dopomohl poškozenému k opětnému nabytí statku jemu odcizeného.

2. Najde-li se u obviněného věc patrně cizí, jejíhož vlastníka nemůže neb nechce tento udati, má tu vyšetřující soudce, jestliže v přiměřené lhůtě nikdo nárok na vlastnictví neohlásil, sepsati popis této věci a to tak, že podle něho věc od vlastníka sice může býti poznána, že však přece v něm zamlčeny jsou některé podstatné známky, kteréž musí přihlásivší se vlastník věci na důkaz svého vlastnictví sám vytknouti. (§ 375 tr. ř.) Tento popis má býti třikrát ediktem veřejně vyhlášen a v něm má býti vlastník vyzván, aby průběhem jednoho roku ode dne třetího uveřejnění ediktu se přihlásil a své vlastnické právo dokázal (§ 376 tr. ř.).

3. Nelze-li cizí věc bez nebezpečí zkázy po celý rok uchovati neb je-li její uschování spojeno s výlohami, má státní zástupce ji dáti soudem prodati (§ 377 tr. ř.).

4. Neprokáže-li během ediktální lhůty nikdo své právo k popsánému předmětu, má býti tento neb v případě prodeje jeho výnos na žádost obviněného jemu vydán, ač nenalezl-li soud k rozhodnutí v I. instanci příslušný, že není věrohodno, že by byl obviněný pořádným držitelem jeho. Proti všem těmto rozhodnutím není žádného právního prostředku (§ 378 trest. ř.).

5. Předměty, které nebyly vydány obviněnému, má dáti státní zástupce soudem prodati, výtěžek odevzdán budiž státní pokladně. Oprávněnému zachována jest však možnost svým nárokům proti státní pokladně během 30 let ode dne třetího uveřejnění ediktu soukromoprávní cestou platnost zjednati. (§ 379 tr. ř.)

6. Připojí-li se během trestního řízení poškozený k řízení tomu a hledí-li jako soukromý účastník při hlavním přelíčení provésti své soukromoprávní nároky, má trestní soud, jak již bylo řečeno, za jistých podmínek o těchto nárocích rozhodnouti.

Tyto podmínky jsou:

a) Obžalovaný musí býti uznán vinným onoho trestního činu, jehož spácháním ony soukromoprávní nároky založeny byly; nestalo-li se tak, má býti soukromý účastník odkázán na pořad práva soukromého.

b) Výsledky trestního řízení musí býti dostatečny, aby na jich základě nároky na náhradu mohly býti spolehlivě stanoveny. Není-li tomu tak, má býti soukromý účastník i v případě odsouzení žalovaného úplně neb částečně odkázán na pořad práva civilního. Proti tomu není žádného právního prostředku (§ 366 tr. ř.).

c) Je-li tedy za těchto podmínek trestnímu soudci možno, o soukromoprávních nárocích rozhodnouti, jest opět vzhledem k obsahu rozhodnutí rozeznávati dva případy a to *a)* případ, kde se jedná o vrácení jisté věci a toto vrácení je možné, a *β)* případ, kde toto vrácení není již možno neb kde vůbec nejedná se o vrácení věcí, nýbrž o náhradu utrpěné škody neb ušlého zisku neb o odčinění způsobené urážky. V případě prvé jest opět rozhodno, zda jest věc v držení obžalovaného, některého spoluvinníka neb účastníka či v držení osoby třetí, která na spáchaném trestním činu účasti neměla. O právech třetích trestního činu se neúčastnivších osob nemůže trestní soud rozhodovati a jest tudíž žádost za navrácení věci v jejich držení se nalézající odkázati na cestu soukromoprávní (§ 368 tr. ř.).

7. Je-li soud přesvědčen, že věc soukromému účastníku skutečně náleží, má rozhodnout, že mu hned, jak nabude rozsudek moci právní, tato má býti vrácena, leč by ovšem obžalovaný dal své svolení k bezodkladnému vydání její. Vrácení může býti však skutečně i před hlavním přelíčením, jestliže předmět ten ku vedení důkazů není více nutným a obžalovaný i žalobce jsou s tím srozuměni. (§ 367 tr. ř.)

8. Jestliže není možno odcizenou věc soukromému účastníku vrátiti, neb nejedná-li se dle povahy spáchaného trestního činu o vrácení předmětu, nýbrž o náhradu utrpěné škody, ušlého zisku neb o odčinění utrpěné urážky (§ 1323 o. o. z.), má soudce v trestním rozsudku i náhradu škody nebo zadostiučinění vyměřiti dle zásad práva civilního, ač jestliže se z jednání spolehlivě dá souditi i na výši obnosu i na osobu, které obnos ten přísluší (§ 369 tr. ř.). Je-li tomu tak jen vzhledem k jisté části náhrady neb jen vzhledem k některým soukromým účastníkům má se rozsudkem přisouditi jen ta část, jejíž výše se spolehlivě stanoviti dá, ostatní pak nároky na náhradu škody jest odkázati na pořad práva soukromého.

III. *Obnos škody* zjistí se především výsledkem poškozeného; jsou-li však tu důvody k domněnce, že žalobce svou škodu udává příliš vysoko, může soud po uvážení všech okolností v každém případě ovšem teprve po slyšení svědků a znalců obnos tento zmírniti. (§§ 99, 369 tr. ř.) V případě velezrády, povstání a vzpoury má soud trestní rozhodnouti též o nárocích na náhradu škody činěných se strany státu neb soukromých osob. Ke škodě těmito zločiny způsobené jest však počítati nejen všechna ať přímo ať nepřímo způsobená poškození, nýbrž i všechny náklady, jichž bylo potřebí ku potlačení zločinného jednání, neb ku opětovnému zavedení pořádku a bezpečnosti (§ 370 tr. ř.).

IV. Nehledě ku vyšetření náhrady má se trestní rozsudek vysloviti i o ostatních, z viny obžalovaného plynoucích, následcích soukromoprávních a to o úplné neb částečné neplatnosti právního jednání s ním uzavřeného neb právního poměru a o právních následcích, z toho plynoucích (§ 371 al. 1 tr. ř.); v takovémto rozsudku nesmí však býti dotčena práva třetích osob, které v tomto případě nevystupovaly jako procesní strany a zvláště práva oněch, kdož se trestního činu vůbec nezúčastnili (plen. roz. kas. s. ze dne 28. června 1882 sb. č. 466.). Jedná-li se však o neplatnost manželství jako o následku trestního odsouzení, náleží rozhodnutí o tom vždy jen příslušnému soudu civilnímu (§ 371 al. 2 tr. ř. a nál. kas. s. ze dne 12. dubna 1880 sb. č. 237.).

V. *Zvláštní ustanovení o rozhodnutí soukromoprávních nároků* obsahuje:

a) zákon ze dne 28. května 1881 č. 47 ř. z. Dle §u 8 tohoto zákona má trestní soudce jednání, pro kteréž vinník byl odsouzen, prohlásiti neplatným a, postačují-li k tomu výsledky trestního řízení, rozhodnouti, že má býti to, co uvěřitelem a úvěrníkem bylo vzájemně plněno, vráceno i se zákonnými úroky ode dne plnění. Nedostačují-li výsledky trestního řízení k vynesení nálezu o právních následcích neplatnosti jednání, mají býti strany, aniž by tím byla dotčena nabytá jistota, poukázány na pořad práva civilního, který jest v tomto případě volno nastoupiti jak soukromému účastníku tak i obžalovanému. (Viz čl. *Lichva*).

b) Dle §u 27 zákona o ochraně známek ze dne 6. ledna 1890 č. 19 ř. z. může na žádost poškozeného na místě náhrady jemu dle

soukromého práva náležející býti trestním soudem po volném uvážení všech okolností nalezeno na peněžitou pokutu až do obnosu 5000 zl., kterou jest vyplatiti přímo poškozenému. Ti, kdož byli k zaplacení takovéto peněžité pokuty odsouzeni, ručí jako solidární dlužníci. Těchto ustanovení jest užití i tehdy, jestliže všeob. trestní zákonník určuje trest přísnější.

c) Dle §u 37 zák. ze dne 26. prosince 1895 č. 197 ř. z. o právu autorském k dílům literárním, obsahuje při odsouzení pro přečin dle §u 51 cit. z. náhrada škody nejen skutečnou a vlastní náhradu škody a náhradu ušlého zisku, nýbrž má soud zároveň dle volného uvážení všech okolností přiknouti poškozenému za utrpěné příkoří neb jiné osobní újmy přiměřený peněžní obnos.

VI. Ve příčině právních prostředků proti rozsudku první instance o soukromoprávních nárocích ciz. čl. Účastník soukromý. Tu jest připomenouti, že proti vynesnému rozsudku o nároku na náhradu škody při odsouzení pro přečin proti právu autorskému přísluší odvolání nejen obžalovanému, nýbrž oběma stranám (§ 57 al. 2 zák. ze dne 26. prosince r. 1895 č. 197 ř. z.). Nabyli-li trestní rozsudek vynesný o soukromoprávních nárocích, právní moci, jest soukromý účastník oprávněn žádati na soudu, jenž v první instanci rozhodoval, aby právní moc rozsudku uznána a na tomto vyznačena byla; tento nález má pak ten účinek, že lze za jeho exekuci bezprostředně u civilního soudu žádati (§ 373 tr. ř.). Nechce-li se soukromý účastník náhradou škody jemu trestním soudem prisouzenou spokojiti, je mu volno nastoupiti pořad práva civilního (§ 372 tr. ř.). K tomu účelu jest mu na žádost jeho povoliti nahlednutí ve spisy řízení trestního, jakož i vydání spisů těchto (§ 82 tr. ř.).

Nájemné nedobytné (odepsání daní).

Jestliže nájemné za budovu, která jest podrobena domovní dani činžovní nebo pětiprocentní dani z ryzího výtěžku činžovního, stane se zcela nebo částečně nedobytné, budiž k žádosti poplatného držitele budovy odepsána kvota domovní daně činžovní, vztažmo 50/0 daně z ryzího výtěžku činžovního, která podle předepsání připadá na nájemné, které stalo se nedobytné (§ 1. zák. ze dne 24. října 1896 č. 223 ř. z.).

I. Pojem.

Za nedobytné ve smyslu cit. zákona budiž pokládáno nájemné, které po uplynutí nájemného období, za které bylo dospělo (půl roku, čtvrt roku, měsíc), ještě není zapraveno a které také soudní exekucí nemohlo býti dobyto. Nedobytnost pokládá se za prokázanou, když soudní exekuce skutečně bez výsledku, vztažmo s nedostatečným výsledkem byla vykonána, nebo její vykonání od soudu vzhledem k § 4. zákona ze dne 10. června 1887, č. 74 ř. z. bylo uznáno za nepřípustné. Finanční úřad zemský může výjimečně podle úsudku svého povoliti odepsání daně také na základě jiných průvodních prostředků, prokáže-li se jimi způsobem nepochybným, že by vykonání exekuce musilo bez výsledku zůstatí z toho důvodu, protože po ruce není žádných předmětů exekučních nebo toliko takových, jejichž nedostatečnost jasně na jevo jde pro jejich malou hodnotu, pro zástavní práva jiným věřitelům k těmto předmětům již příslušející, nebo pro nároky, které jiné osoby na tyto předměty činí (§ 2 cit. z.).

II. Z odepsání daně jest vyloučeno nájemné, které mělo býti zapraveno od osob, které s držitelem domu až do čtvrtého stupně jsou pří-